

ΚΡΙΤΙΚΗ

ΘΕΑΤΡΟ ΑΛΚΥΟΝΙΣ – ΧΕΝΡΙΚ ΪΨΕΝ

«Γιάννης Γαβριήλ
Μπόρκμαν»

Του

ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΝΑΓΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ

Ενα από τα πιο σημαντικά έργα του Ϊψεν ανέβασε φέτος στο θέατρό του «Αλκυονίδες» ο Γιώργος Μεσσάλας. Δεν θα 'λεγα από την αρχή, πως είναι τόλμημα να σηκώσει κάποιος στον ώμο του αυτό τον συνταρακτικό ρόλο, αν δεν ήξερα πως ο Μεσσάλας θέλει να βαδίζει στα ίχνη του δασκάλου του, του αξέχαστου Μινωτή, ακόμα και αν ο ίδιος γνωρίζει πως αυτό είναι επικίνδυνο και δίνει αφορμή για συγκρίσεις που είναι αναπόφευκτες και καταλυτικές.

Θα δώσω μια δική μου άποψη που μπορεί να είναι και λανθασμένη. Δεν ταιριάζει να πούμε π.χ. πως επειδή υπήρξε ένας Σαίξπηρ δεν πρέπει να γράφει κανείς πια θέατρο, ή ένας Καβάφης δεν πρέπει να γράφει κανείς πια ποίηση. Αυτό δεν είναι σωστό ούτε για τους δημιουργούς ούτε για τους ερμηνευτές. Οι συγγραφείς έχουν στο έργο τους το δικό τους στίγμα και κρίνονται πάνω σ' αυτό, δεδομένου ότι και μετά τον Σαίξπηρ υπήρξε και ο Ϊψεν και ο Στρίντμπεργκ και ο Μπέκετ και άλλοι πολλοί. Για τους ερμηνευτές όμως κάτι αλλάζει. Εκεί κλίνουμε προς την τελειότητα. Προς τη μυσταγωγία που είναι θείο δώρο να μπορείς κανείς να μπει στα άδυτα του ρόλου που φωτίζεται από ένα δυνατό ταλέντο υποκριτικής και μένει στο σκοτάδι από ένα μιμητικό άγγιγμα που δίνει αρνητικό μάλλον αποτέλεσμα. Στην περίπτωση του Μεσσάλα έχουμε στο ενεργητικό του τον φανατισμό και την προσπάθεια. Όπως και να το κάνουμε, είναι ένας άνθρωπος που δουλεύει. Που έχει λατρεία για την ποιότητα εκείνου που θα παρουσιάσει. Αυτό όμως ίσως τον παρασύρει προς το απροσπέλαστο των προδιαγραφών ενός θεατρικού αριστουργήματος και αφού είναι καλός στο «Ντα» επιχειρεί και την εισβολή στον χώρο ένας Ϊψεν, που μόνο λίγοι μπορούν να προσεγγίσουν.

Έτσι, βλέποντάς τον στον ρόλο του Μπόρκμαν νιώθεις πως δεν φτάνει τον ρόλο, ούτε τον γελοιοποίησε. Τον σεβάστηκε όσο μπόρεσε. Αλλά ως ένα σημείο, που δε σου μεταγγίζει τη συντριβή ενός ανθρώπου που είδε όλα τα σχέδιά του να γίνονται στάχτη, να μεταβάλλεται σε ράκος που προσπαθεί να επιβιώσει σ' έναν εφιάλητη αποτυχίας, τη

στιγμή που πίστευε πως δεν αγωνιζόταν μόνο για την οικονομική και κοινωνική του άνοδο, αλλά και για το καλό της ανθρωπότητας. Είναι τώρα λοιπόν μετά την έξοδό του από τη φυλακή κλεισμένος σ' ένα δωμάτιο του σπιτιού του, απομονωμένος απ' όλους και απ' όλα και το μόνο που τον συντηρεί μια ελπίδα, είναι μήπως μπορέσει βοηθημένος και από τον γιο του να ξαναξεκινήσει. Αλλά και αυτή του η αυταπάτη διαλύεται όταν ο γιος του τον εγκαταλείπει και φεύγει για να ζήσει με μια φίλη του. Από την άλλη μεριά η γυναίκα του η Γκούνχιλντ μαζί με την αδελφή της Έλλα, διεκδικούν τον γιο που η μία τον γέννησε και η άλλη τον ανάθρεψε σε μια μακρινή ομοιότητα με τον «Κύκλο με την κιμωλία» του Μπρεχτ που η διαλεκτική άποψη κυριαρχεί σε άλλες κατευθύνσεις και δεν μπορούμε να πούμε πως ο Μπρεχτ επηρεάστηκε από τον Ϊψεν. Η κ. Αφροδίτη Γρηγοριάδου (Γκούνχιλντ) έδωσε αρκετά καλά τον ρόλο της σκληρότητας μιας γυναίκας προσκολλημένης στο μητρικό ένστικτο και ξένης με τη συντριβή του Μπόρκμαν. Είχε το άτεγκτο που δεν προσφέρει έδαφος για καμία συγγνώμη και κανένα έλεος.

Η κ. Ντένη Θεμελή (Έλλα) κάπως υποτονική στις συγκρούσεις με την αδελφή της Γκούνχιλντ περαίωσε έναν ρόλο που έδειχνε να μην είναι στα μέτρα της.

Τελικά, η παράσταση ευνοήθηκε και από την καλή παρουσία των υπόλοιπων συντελεστών σε μικρότερη συμμετοχή, όπως και από την πολύ καλή μετάφραση της κ. Θεμελή σε ρέουσα ζωντανή γλώσσα.

Η σκηνή του Μπόρκμαν με τον Φολντάλ, τον μόνο άνθρωπο που συναναστρεφόταν τον καιρό που ήταν έγκλειστος, δίνει το μέτρο της τραγικότητας αυτού του έργου. Ο Φολντάλ πιστεύει πως είναι ποιητής και όταν ο Μπόρκμαν του ενισχύει αυτή την πεποίθηση, του φέρεται φιλικά. Έρχεται όμως η σύγκρουση, όταν ο Μπόρκμαν του πετάει κάτουτρα ότι γράφει ανοησίες.

Μπόρκμαν Δεν με ξεγελούσες με ψεύτικες ελπίδες;

Φολντάλ Όσο πιστεύεις εσύ σε μένα, πίστευα κι εγώ σε σένα.

Μπόρκμαν. Ωστε κοροϊδεύαμε λοιπόν ο ένας τον άλλο;

Φολντάλ. Μα τι άλλο στο βάθος είναι η φιλία, Γιάννη Γαβριήλ Μπόρκμαν;